

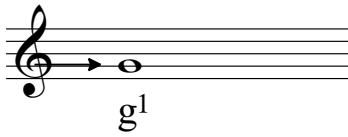
Instudering

inför

musikteoriprov åk 8-9

för Adolf Fredriks Musikklasser

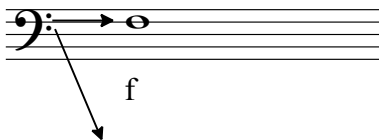
Notnamn

G-klavens centrum talar om var tonen g^1 ligger.

Lär dig hitta tonernas namn på notsystemet och via tangenter.

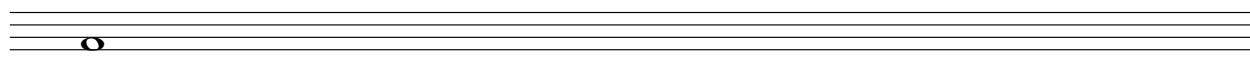
The diagram illustrates the relationship between piano keys and musical notes. A piano keyboard is shown at the top. Below it, a musical staff with a treble clef has arrows pointing to each key. The notes are labeled as follows: g , a , b , c^1 , d^1 , e^1 , f^1 , g^1 , a^1 , b^1 , c^2 , d^2 , e^2 , f^2 , g^2 , a^2 , b^2 . Below the treble staff, a bass staff shows notes for the same keys, labeled with letters and octave numbers: F , G , A , B , c , d , e , f , g , a , b , c^1 , d^1 , e^1 , f^1 .

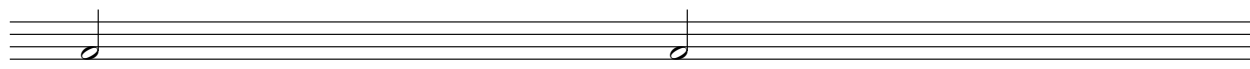
F-klavens centrum talar om var f ligger.

Observera att notnamnen i basklav skrivs med stora eller små bokstäver beroende på läget.

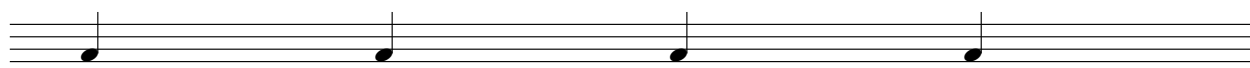
Notvärden och pauser

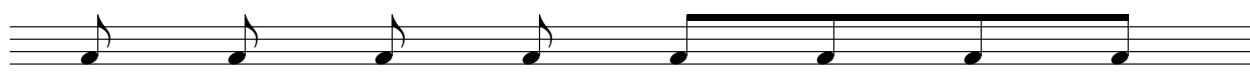
En helnot

Två halvnoter

Fyra fjärdedelsnoter

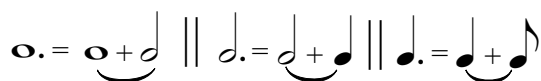

Åtta åttondelsnoter

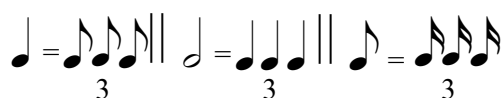

Sexton sextondelsnoter

En punkt efter en not betyder att man lägger till halva notvärdet.

Ett notvärde delas vanligen i två lika delar ($\text{♩} = \text{♩} \text{♩}$) men kan också delas i tre, då får man en *trio*:

Trean måste alltid skrivas ut, annars kan triolen förväxlas med tre noter i sextakt (se nästa sida).

Samtliga notvärden motsvaras av **pauser**:

Hel(not)s paus.	Halvpaus.	Fjärdedelspaus.	Åttondelspaus.	Sextondelspaus.

Hänger på linjen.
Motsvarar även hel
takt oberoende av
taktart.

Ligger på
notlinjen.

Taktart

Taktarten anger hur många pulsslag det ryms i en takt. Det skrivs med siffror i början av notraden. Följande rytmer är skrivna i fjärdedelspuls eller åttondelspuls.

antal

notvärde (här fjärdedelar)

Pulsen kan gå i åttondelar. Taktarten visar nu antal åttondelar som ryms i en takt.

antal (6)

notvärde (åttondelar)

Exempel på uppgifter med rytmer

Komplettera varje takt med en paus av rätt värde.

Skalor i dur och moll

I durskalan finner vi halva tonsteg på två ställen. De är märkta med klammer.

Varje durskala har mollmotsvarighet och samma antal förtecken.

Två skalor med samma antal förtecken kallas **parallelltonarter**.

Durskalans mollparallell hittar man genom att gå liten ters nedåt. (se under "intervall")

C dur: c d e f g a b c

A moll: a b c d e f g a

Mollskalorna förekommer som ren mollskala (ovan) och harmonisk bl.a.
Ren mollskala har exakt samma tonförråd som sin durskala.

Mollskalan har alltså halva tonsteg på andra ställen än durskalan.

I den **harmoniska** mollskalan lyfter man 7:e tonen med ett halvt tonsteg.
 Se nedan. I fortsättningen behandlas endast den harmoniska.

a moll: a b c d e f giss a

Här följer en uppställning av alla dur- och mollskalor upp till sex förtecken.

Det finns en enkel ramsa för att komma ihåg korstonartenas ordning. Se under varje durskala!

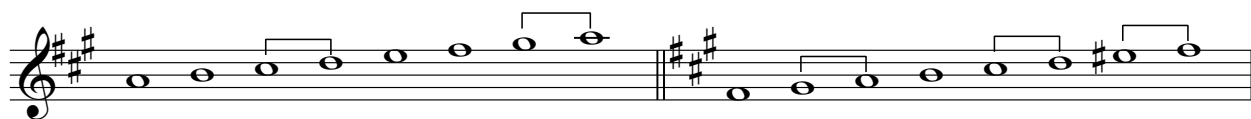
G: g a b c d e fïss g e: e fïss g a b c dïss e

Gå

D: d e fïss g a b cïss d b: b cïss d e fïss g aïss b

Du

A: a b cïss d e fïss gïss a fïss: fïss gïss a b cïss d eïss fïss

Axel

E: e fïss gïss a b cïss dïss e cïss: cïss dïss e fïss gïss a bïss cïss

Efter

B: b cïss dïss e fïss gïss aïss b gïss: gïss aïss b cïss dïss e fïssïss gïss

Bertils

*Dubbelkors höjer tonen
två halva tonsteg.
"iss-iss" tillkommer.*

Fïss: fïss gïss aïss b cïss dïss eïss fïss dïss: dïss eïss fïss gïss aïss b cïssïss dïss

Fiskar

F: f g a b^{ess} c d e f d: d e f g a b^{ess} c^{iss} d

Frosten

B^{ess}: b^{ess} c d e^{ss} f g a b^{ess} g: g a b^{ess} c d e^{ss} f^{iss} g

Bestal

E^{ss}: e^{ss} f g a^{ss} b^{ess} c d e^{ss} c: c d e^{ss} f g a^{ss} b c

Essters

Återställningstecken
upphäver tidigare
höjning eller sänkning

A^{ss}: a^{ss} b^{ess} c d^{ess} e^{ss} f g a^{ss} f: f g a^{ss} b^{ess} c d^{ess} e f

Asstrar

D^{ess}: d^{ess} e^{ss} f g^{ess} a^{ss} b^{ess} c d^{ess} b^{ess}: b^{ess} c d^{ess} e^{ss} f g a b^{ess}

Dess

G^{ess}: g^{ess} a^{ss} b^{ess} c d^{ess} e^{ss} f g^{ess} e^{ss}: e^{ss} f g^{ess} a^{ss} b^{ess} c d e^{ss}

Gesstalt

Intervall = avstånd

Intervall = avståndet mellan två toner. Intervall uppåt från tonen c.

Two musical staves showing intervals starting from C. The first staff shows intervals up to F: prim (1) c-c, sekund (2) c-d, ters (3) c-e, and kvart (4) c-f. The second staff shows intervals up to C: kvint (5) c-g, sext (6) c-a, septim (7) c-b, and oktav (8) c-c.

Prim, kvart, kvint och oktav har *en* grundform: ren (R)
 Sekund, ters, sext och septima har *två*: stor och liten (S, L).

Intervallen kan göras större eller mindre med hjälp av förtecken:

Intervallen kan räknas både nedåt och uppåt:

Three musical staves showing intervals counted downwards and upwards. The first staff shows downward intervals: kvart↓(4), sext↓(6), S6↓, and L6↓. The second staff shows upward intervals: L3↑, S3↑, L3↓, and S3↓. The third staff shows pure intervals: R4, R5, S2 (= helt tonsteg), and L2 (= halvt tonsteg).

Öva att skriva intervall uppåt och nedåt från olika toner.

Observera att intervallen även ska läras in gehörmässigt!

Treklanger

Träna på att höra efter skillnad på dur- och mollackord. Se exempel nedan.

A musical staff in treble clef showing eight triads. The first four are major triads (C, C, E, E) and the last four are minor triads (A, A, B, B). Each triad is labeled with its root note and quality below the staff.

C	C	E	E	A	A	Bess	Bess
dur	dur	dur	dur	moll	moll	moll	moll

Ackord och Ackordanalys

Det är avståndet från grundtonen till tersen (här i mitten) som avgör om det blir dur eller moll.

A musical staff in treble clef showing four triads: C major, Cm minor, D major, and Dm minor. Above the staff, interval labels indicate the distance from the root to the third: R5 (major) and L3 (minor) for C and Cm, and R5 (major) and S3 (minor) for D and Dm.

C	Cm	D	Dm
---	----	---	----

Ackordanalys är det vanligaste sättet att skriva ut ackord inom populärmusik, schlager och jazzmusiken och talar om vilka toner som ingår i ackordet. Grunden är dur- och molltreklngen.

A musical staff in treble clef showing eight triads: C major, Cm minor, Dm minor, Am minor, E major, B minor, C7 major, and Cm7 minor.

C	Cm	Dm	Am	E	Bess	C ⁷	Cm ⁷
---	----	----	----	---	------	----------------	-----------------

Ett ackord kan innehålla s.k. färgningar. Då lägger man till intervallsiffror, som i de två sista ackorden.

Musiktermer och begrepp

Ska jag sjunga starkt, svagt, starkare än nyss eller hålla ut en ton?

Här är några vanliga uttryck som används i samband med körmusik bl.a.

Musiktermer är på italienska och hjälper till att läsa av musiken. Notbilden består oftast av förkortningar och ibland har musiktermerna omvandlats till ett tecken, pga. platsbrist.

pp - *pianissimo* - mycket svagt
p - *piano* - svagt
mp - *mezzopiano* - ganska svagt

mf - *mezzoforte* - ganska starkt
f - *forte* - starkt
ff - *fortissimo* - mycket starkt

legato leg. - Sammanbundet. Tonerna utförs så att de hänger ihop

stacc. - staccato. Tonerna utförs klart avskilda från varandra. Skrivs som en punkt ovanför eller nedanför noten.

Crescendo starkare

Diminuendo svagare

Rit. Ritardando - sakta av, långsammare

Accel. Accelerando - fortare och fortare

 fermat - håll ut tonen

 Coda - avslutande del i en låt

 Segno - tecken, Dal Segno (D.S) - från tecknet

 Common time Äldre sätt att beskriva 4/4 taktart

 Alla breve alla breve har halvnoten (♩) i puls istället för ♪

ackord - består av minst tre toner som klingar samtidigt

a vista - notläsning direkt från notbladet

- c.b. ch - con bocca chiusa - med stängd mun. Sjunges som ett ”m”
- Da Capo (D.C) - Från början (Da Capo al Fine - från början till slut)
- diskant - tonförråd från c¹ och uppåt.
- fras - melodislinga, som på ett tydligt sätt hör ihop (som en mening).

intervall - avstånd (mellan två toner)

klav - nyckel. Visar vad en viss ton heter och var den ligger.
G-klav = diskantklav
F-klav = basklav.

paus - tystnad i musiken

repris - Ta om från detta tecken

skala - tontrappa

stamtoner - c – d – e – f - g – a – b = de vita tangenterna på piano

sångrösten -
sopran: högt röstläge i diskant (kvinna eller barn)
alt: låg diskant (kvinna eller barn)
tenor: högt röstläge för man
bas: mansröst i lågt läge
SATB Sopran, Alt, Tenor, Bas (= blandad kör)

transponera - ändra (flytta) tonart.

treklang - samklang med 3 toner.

Treklang har tre olika lägen: grundläge, tersläge och kvintläge.

Grundläge

Tersläge

Kvintläge

triol - en not delas i tre lika delar.

tutti - alla

synkop - betoningen förkjuts till en obetonad taktadel.

unison - enstämmig musik

Happy birthday!

Här är exempel på en körnot.
Du ska kunna ange sångens tonart, noternas namn, taktnummer och
förklara musiktermer och symboler.

Arr: Helle Rosenborg

The first system of the musical score is for Soprano (S) and Alto (A) voices. It is written in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 3/4 time signature. The music begins with a repeat sign. The lyrics are: *mf* Hap-py birth-day to you. Hap-py birth-day to you. The melody consists of quarter and eighth notes. The bass line (T/B) is written in bass clef with a key signature of one sharp and a 3/4 time signature, providing a harmonic accompaniment with chords and single notes.

The second system of the musical score continues the Soprano (S) and Alto (A) parts. It starts with a measure number '5' above the staff. The tempo marking 'rit.' (ritardando) is placed above the staff. The lyrics are: *f* Hap-py bith-day dear Hap-py birth-day to You! The melody continues with quarter and eighth notes, ending with a fermata over the final note. The bass line (T/B) continues with a similar accompaniment, ending with a fermata over the final note.